

**การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม(ในรายวิชา
404401 บูรณาการหลักสูตร และการสอนวิชาเฉพาะ):
กรณีศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์
“An Integrated Service Learning Technique (in 404401
Integrated Curriculum and Instruction of Specific Subject”) :
A Case Study in Library and Information Science Program.**

ผศ.ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลการเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ที่เรียน ด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสารานเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผน การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ ด้วยการบริการสังคม แบบทดสอบปลายภาค และ แบบประเมินผลการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไขเวลาในการทดลอง 16 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรม SPSS for Window V.11.5 และวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพจากบันทึก การเรียนรู้ของผู้เรียน เอกสารสรุปผลการสัมมนาและผลการสนทนากลุ่ม (Focus group interview)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนิสิต ที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคมสูงกว่าเกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้ และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้(1) ด้านความรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการสอน การเขียนแผนการสอน การเตรียมความพร้อมของผู้สอน การดำเนินการสอน ผู้เรียน และการควบคุม ชั้นเรียน (2) ด้านทักษะ มีทักษะในการวางแผน การสอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรม การเล่านิทาน การควบคุมชั้นเรียน การผลิตและ ใช้อยู่ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การประเมินตนเองและการคิด (3) ด้านเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การสอน การบริการ สังคม และการสอนด้วยเทคนิคการบริการสังคม

*อาจารย์สังกัดภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม/ การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม/
การบูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ

Abstract

The purpose of this quasi - experimental research was to study the learning outcomes of students in teacher education in using an integrated service learning technique. The sample of this study was 9 third - year students of the Faculty of Education, Burapha University, in the academic year 2005. The instruments were integrated service learning technique lesson plans, final test, and teaching evaluation form of the Faculty of Education. The quantitative data were analyzed by SPSS for Windows V.11.5 and the qualitative data were analyzed from learning logs, seminar reports and focus group interviews.

The results of this research indicated that learning outcomes using this technique were higher than the criterion (80%). This included (1) Knowledge : developing student activities, promoting reading, student-centered teaching, instructional design, lesson planning, readiness for teaching, teaching process, learners and classroom management. (2) Skills: planning, teaching, story telling, classroom management, materials using, collaborative learning, problem solving , self evaluation and thinking. (3) Attributes : positive attitude in teaching profession, teaching, service and service learning.

Keywords: Service Learning/Integrated Learning Technique/ Integrated Curriculum and Instruction of Specific subjects.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้ปรับเปลี่ยนไป โดยต้องยึดหลักที่ว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 4) และ การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 9)

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ยังต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 14 ด้านคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม มีทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว มีทักษะทางสังคม มีคุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้แล้วยังต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานตามมาตรฐานที่ 2 รวมทั้งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ตามมาตรฐานที่ 3 ด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548,

หน้า 17-21) ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาจึงควรต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นที่ตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือควรเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียน ให้ผู้เรียนได้หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านการคิด ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปฏิบัติจริง ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคม ในขณะเดียวกัน จะต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลกด้วยเช่นกัน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดเป็นนโยบายของคณะและ มีการปรับปรุงหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในนโยบายด้านวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์ประการหนึ่งคือ “พัฒนาหลักสูตรและการสอนสู่ความเป็นสากลและต่อเนื่อง” นอกจากนี้แล้วในนโยบายด้านการบริการวิชาการอีกประการหนึ่งคือ ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยให้มีกิจกรรมบริการวิชาการร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

ดังนั้นหากอาจารย์ผู้สอนในคณะศึกษาศาสตร์ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมบริการวิชาการแก่สังคมด้วย จึงน่าจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้เรียนและสังคมด้วยเช่นกัน

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนวิธีการหนึ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น คือ สอนลงมือปฏิบัติของผู้เรียนและการบริการสังคมด้วยในขณะเดียวกัน คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมหรือการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมหรือการรับใช้สังคม (Service learning) เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีการหนึ่ง กล่าวคือ การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นไปตามปรัชญาทางการศึกษาที่สะท้อนความเชื่อที่ว่าการศึกษาต้องโยงกับสำนักทางสังคม การศึกษาต้องช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ที่สุดคือการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีเป้าหมาย (จันทร์เพ็ญเชื้อพานิช, 2542, หน้า 13) นอกจากนี้แล้ว การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมนี้นี้ยังได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ของ จอห์น ดิวอี้ ในยุค 1930 ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ แนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ บราแมลด์ และแนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning) ของ เดวิด คอลบ์ ในยุค 1980 (ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 35-38)

จากแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมดังกล่าวมาแล้วนั้น มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับต่าง ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยในระดับ

อุดมศึกษานั้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้นำการจัดการเรียนรู้แบบนี้มีมาบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย Learn and Serve America ด้วย เช่น ฟรีแมน เนนซี เค และ สวีก เควิน เจ (Freeman, Nancy K. ; and Swich, Kevin J., 2000, p. 44) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในรายวิชาพัฒนาการเด็กและรายวิชาพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัยของนิสิตในสาขาการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีศักยภาพทางวิชาการดีขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับชุมชนได้มากขึ้น

นอกจากนี้ในรายวิชาการวรรณกรรมสำหรับเด็กในหลักสูตรศึกษาศาสตร สาขาวิชาการประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยซาลิสบรี (Salisbury) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้สอนได้ศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของนิสิต พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีเจตคติที่ดีต่อการได้รับใช้ชุมชนและสังคม (Bond, Ernest, 2003, p. 51)

ผลการวิจัยในด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อนได้ (Batchelder and Root, 1994 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998, p. 17) มีการพิจารณาไตร่ตรองหรือการใช้เหตุผลในขั้นสูงได้ (Eyler, Giles, Lynch and Gray, 1997 อ้างอิงใน Rhoads, 1998, p. 39) มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสังคม และมีพัฒนาการด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Boss, 1994 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998, p. 40)

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม มีกระบวนการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนดี มีความสามารถในการแก้ปัญหา

และมีเจตคติที่ดีต่อการรับใช้ชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำวิธีการนี้มาใช้ในรายวิชาบูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะเพื่อจะได้นำผลไปพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและการพัฒนานิสิตต่อไป

คำถามการวิจัย

นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้วิธีการสอนแนวใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้นิสิต

2. เป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานของการวิจัย

นิสิตที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม มีผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80%

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 404401

บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การบูรณาการ
เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้
ของนิสิตในด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะ
และเจตคติ

3. ระยะเวลาที่ศึกษา ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2548 เป็นเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ
2 คาบ คาบละ 50 นาที

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ วิชา
404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ
(กลุ่มสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2545
ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ของนิสิตที่เรียนด้วยการ
บูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสูงกว่า
เกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้

2. ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ
ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ มีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริม
การอ่าน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบ
การสอน การเขียนแผนการสอน การเตรียมความ
พร้อมของผู้สอน การดำเนินการสอน ผู้เรียน
และการควบคุมชั้นเรียน

2.2 ด้านทักษะ มีทักษะในการวางแผน
การสอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรม
การเล่น การควบคุมชั้นเรียน การผลิตและ
การใช้สื่อ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา
เฉพาะหน้า การประเมินตนเองและการคิด

2.3 ด้านเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
ครู การสอน การบริการสังคมและการสอนด้วย
เทคนิคการบริการสังคม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นที่แสดง
ให้เห็นว่า การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วย
การบริการสังคม ในรายวิชา 404401 บูรณาการ
หลักสูตร และการสอนวิชาเฉพาะ : กรณีศึกษา
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี
อาจเป็นเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

1. การบูรณาการ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำ
หลักการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ
บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
และบูรณาการการเรียนการสอน โดยการบูรณาการ
ระหว่างความรู้และการกระทำนั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้
ภาคทฤษฎีในชั้นเรียน จำนวน 6 สัปดาห์ และ
หลังจากนั้นได้นำความรู้ภาคทฤษฎีไปปฏิบัติด้วย
การบริการสังคม และเมื่อบริการสังคมเสร็จสิ้น
ในแต่ละครั้งก็มีการทบทวนเชื่อมโยงกับทฤษฎี
อีกครั้งหนึ่งด้วย ในด้านการบูรณาการระหว่าง
ความรู้และกระบวนการเรียนรู้นั้นผู้เรียนได้ใช้
วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย
เช่น คนควาด้วยตนเอง เรียนรู้จากกลุ่ม เรียนรู้จาก
การกระทำและเรียนรู้จากการฟังบรรยาย เป็นต้น
และในด้านการเรียนการสอน ผู้เรียนได้
เรียนรู้เนื้อหาภาคทฤษฎีจากการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญที่หลากหลาย เช่น การเรียนแบบร่วมมือ
การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก การเรียนแบบ
บรรยายที่เน้น Active Learning เป็นต้น จากการ
บูรณาการดังกล่าวข้างต้นจึงอาจส่งผล ให้ผู้เรียน
มีผลการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ สิริพัชร
เจษฎาวิโรจน์ (2548, หน้า 13-14) ได้กล่าวไว้ว่า

การบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง
ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับ
ความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม มีความหมาย
ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้าน
พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย นอกจากนี้แล้ว
ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของ
ความรู้ ความคิดและสิ่งอื่น ๆ รอบตัว สามารถนำ
ความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาจัดระเบียบใหม่ให้
เหมาะสมกับตนเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

2. กระบวนการเรียนรู้ ของเทคนิค
การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในกระบวนการ
เรียนรู้ด้วยเทคนิค การบริการสังคมนี้ ผู้เรียนได้
เรียนรู้ตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือ การเรียนรู้
ภาคทฤษฎี การดำเนินการบริการสังคม
การไตร่ตรอง และการประเมินผล ซึ่งในขั้นตอน
การดำเนินการบริการสังคมนั้นผู้เรียนได้ศึกษา
ความต้องการของสังคมหรือชุมชน ใ้วางแผน
การให้บริการสังคม และได้ให้บริการสังคมตรงกับ
สิ่งที่ผู้เรียนสนใจและมีความรู้ ดังนั้นจึงอาจเป็น
แรงจูงใจให้ผู้เรียนเอาใจใส่ในการเรียนรู้มากขึ้น

นอกจากนี้ในการเรียนรู้ด้วยการบริการ
สังคม ผู้เรียนยังได้ลงมือปฏิบัติการด้วยตนเอง
ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรม
เห็นได้ชัดเจน ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้ผู้เรียนได้
เกิดความคิดรวบยอดเชิงนามธรรมมากยิ่งขึ้น
ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบ
เน้นประสบการณ์ที่ว่า การที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์
ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้
การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และจะช่วย
ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผูกพัน ความต้องการและ
ความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป

ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนที่เรียนด้วยเทคนิค
การบริการสังคมนี้ ยังได้มีการไตร่ตรองย้อนคิด
ทบทวนถึงสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที

ประสบผลสำเร็จ และสิ่งที่ปัญหา โดยเขียน
เป็นบันทึกการเรียนรู้ ซึ่งการได้ไตร่ตรองนี้ จะช่วย
ให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ
มากขึ้น ดังที่แตรง (Trang, 1998, p. 23) ได้กล่าว
ไว้ว่า การไตร่ตรองย้อนคิดทบทวนเป็นการกระทำ
ที่เกิดขึ้นโดยที่จะตรวจสอบหลักการและเหตุผล
และ ความเชื่อว่าการกระทำหรือความเชื่อนั้น
ถูกต้อง

ในขั้นตอนการประเมินผลซึ่งเป็น
ขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้ด้วย การบูรณาการ
เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในรายวิชา
404401 บูรณาการ หลักสูตร และการสอน
วิชาเฉพาะ : ภูมิศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์ เป็นการประเมินผลตาม
สภาพจริง กล่าวคือ มีการประเมินด้วยวิธีการ
หลากหลาย เช่น ประเมินผลด้วยการสังเกต
การปฏิบัติการสอน ประเมินผลงานการศึกษา
ค้นคว้าของผู้เรียน ประเมินการมีส่วนร่วมใน
ชั้นเรียน ประเมินด้วยแบบทดสอบ และการ
ประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นการประเมินทั้ง
ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งการประเมิน
ตามสภาพจริงนี้จะเน้นการเชื่อมโยงระหว่าง
พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ดังนั้นผู้เรียน
จึงเห็นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่า
การสอบ จึงอาจทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ
ที่จะศึกษาและมีความพยายามในการศึกษามากขึ้น
ซึ่งส่งผลให้สามารถเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ได้มาก (Raven,
1992 อ้างถึงใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ, 2544,
หน้า 99)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การบูรณาการ
เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในรายวิชา
404401 บูรณาการ หลักสูตร และการสอนวิชา
เฉพาะ : ภูมิศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารสนเทศศาสตร์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผล

การเรียนรู้ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย มนุเสวต (2543) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลให้นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีขึ้น ในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง ภาวะผู้นำ และการแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอเคดา (Ikeda, 1999) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการบริการสังคมกับเนื้อหาในรายวิชาได้ โดยผ่านการไตร่ตรองและการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาสังคม และผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่เกิดขึ้น ได้แก่ มีความเข้าใจในตนเองสูงขึ้น มีความตระหนักต่อโลกสูงขึ้น มีความตระหนักในคุณค่าของบุคคลสูงขึ้น และมีความสนใจในการเรียนในห้องเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของแซนเดิล คาริน (Sandle, Karin, 2005) ที่พบว่าผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่แท้จริงในภาคสนามได้มากขึ้น พัฒนาความตระหนักในปัญหาสังคมได้มากขึ้น พัฒนาความคิดวิเคราะห์ได้สูงขึ้น มีความสามารถในการอภิปรายเชื่อมโยงกับประเด็นที่อยู่นอกห้องเรียนได้มากขึ้น มีแรงบันดาลใจที่จะอ่านโดยอิสระนอกห้องเรียนได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและการศึกษาค้นคว้าต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. คณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและ ส่งเสริมให้มีการนำเทคนิคการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในรายวิชา 404401 บูรณาการ หลักสูตร

และการสอนวิชาเฉพาะ : กรณีศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษา

2. ในการเรียนการสอนภาคทฤษฎี ผู้สอนควรเลือกใช้วิธีการและเทคนิคที่หลากหลายตามธรรมชาติของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านทฤษฎีได้แม่นยำขึ้น

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ เน้นบทบาทผู้เรียนให้ได้มีการวางแผนปฏิบัติจริงได้ตรงต่อ และประเมินผล ซึ่งผู้เรียนอาจยังไม่คุ้นเคย ควรได้มีการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย

4. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ ทั้งจากการเรียนภาคทฤษฎี และการทำกิจกรรมบริการสังคม และผู้สอนควรให้ข้อมูลย้อนกลับทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่อง และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชาบูรณาการหลักสูตรและการสอนกับนิสิตวิชาเอกอื่น ๆ ของคณะศึกษาศาสตร์

2. ควรศึกษาผลการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชาอื่น ๆ และในระดับชั้นปีอื่น ๆ

3. ควรศึกษาผลการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรูปแบบอื่น ๆ

4. ควรศึกษาเกี่ยวกับผลด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น ความตระหนักต่อสังคม ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ และคุณลักษณะอื่น ๆ ตามเป้าหมายของหลักสูตรการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2545*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. (2542). *หนังสือชุดปฏิรูปการศึกษา แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครูเพื่อรองรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย มนุษสวด. (2543). *การพัฒนา รูปแบบวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอนเชิงบริการในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, สาขาวิชา อุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวิภาคารธนะ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ* กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *รายงานการติดตามและประเมินสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรูระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กุรุสภา.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2548). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- Ernest, Bond. (2000). Using literature with English language learners : A service learning project. In *learning to serve, serving to learn*. A view from higher educations 2003. Salisbury University.
- Eyler, Janet, S., Giles, Dwight, E., Stenson, Christine, M. and Gray, Charlene, J. (2001). *At a Glance : What we know about the effects of service-learning on college students, Faculty, Institutions and Communities, 1993-2000* (3rd ed.). Vanderbilt University.
- Freeman, Nancy K. and Swick, Kevin J. (2000). *Early childhood teacher education students Strengthen this caring and competence through service-learning*. In Anderson, Jeffery B., Swick, Kevin J., Yff, Joost, (eds). *Service learning in teacher education : Enhancing the growth of new teachers, Their students and communities*. 2001. New York: ERIC Publications.
- Giles, Dwight E. and Eyler, Janet. (1998). *A service learning research agenda for the next*

- five years. *Academic service learning : A pedagogy of action and reflection*. San Francisco: Jossey Bass.
- Ikeda, E.K. (1999). *How does service learning enhance learning? Toward and understanding of the process*. Unpublished Dissertation, University of California. Los Angeles.
- Sandle Karin. (2005). *Service learning research at Ohio University*. Retrived February, 02, 2006 from <http://www.ohiou.edu/commserv/servlern/research.htm>.
- Trang, N. (1998). Re-examining reflection a common issue of professional concern in social work, teacher and nurse education. *Journal of interprofessional care*, 12(1), 21-31.

เอกสารอ่านเพิ่มเติม

- ทิสนา แจมมณี. (2548). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สุริน คลายรัมย์. (2543). *การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้รูปแบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้นำชุมชน ที่เป็นสตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, Jeffery B., Swick, Kevin J. and Yff, Joost. (2001). *Service-learning in teacher education : Enhancing the growth of new teachers, their students, and communities*. Washington D.C.: AACTE Publications.
- Boyle-Baise, M. (1998). Community service learning for multicultural education : An exploratory study with preservice teacher. *Equity and excellence in education*, 31(2), 52-60.
- Campus Compact. (2001). *Annual service statistics 2000*. Providence, Rhode Island: Brown University.
- Colorado University. (2004). *Service learning at CU-Bolder: Faculty*. Retrived October, 29, 2004 from <http://www.colorado.edu/servicelearning/fachow.html>.
- Cooper, Mark. (1996). *What is service learning*. Retrived March, 05, 2006 from <http://csf.colorado.edu/sl.html>.
- Cram, Stanley Bruce. (1998). *The impact of service-learning on moral development and selfesteem of community college ethics students*. UMI Proquest Digital Dissertation: AAT 983445.
- Ehrlich, T. (1996). Foreword. In B. Jacoby & Associates, *Service learning in higher education : Concepts and practices*. (pp. xi-xii). San Francisco, C.A.: Jossey-Bass.

- Issacson, Rick and Saperstein, Jeff. (2005). *The art and strategy of service learning Presentations* (2nd ed.). Canada: Thomson Learning, Inc.
- Minnesota, Department of Education. (2004). *What is service learning*. Retrived October, 29, 2004 from http://education.state.mn.us/mde/learning_support/.
- National Service-Learning Clearinghouse. (2004). *Service learning is...* Retrived August, 20, 2004, from <http://www.servicelearning.org/article/archive/35/>.
- O'Grady, Carolyn R. (ed). (2000). *Integrating service learning and multicultural education in Colleges and Universities*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Payne, David A. (2000). *Evaluating service-learning activities and programs*. Maryland: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.
- Sullivan, R. (1991). The role of service-learning in restructuring teacher education. *Paper Presented at the annual meeting of the associations of teacher education*. New Orleans, LA.
- Swick, Kevin, J. and others. (1998). *Service learning and teacher education : Linking with life*. SC: Clemson University.
- University of Minnesota. (2003). *Six models for integrating service-learning into the curriculum*. Retrived March, 08, 2006 from <http://www.servicelearning.umm.edu/faculty/guides/html/>.
- University of South Florida. (2006). *What is service-learning*. Retrived March, 01, 2006, from <http://www.cas.usf.edu/servicelearning/whatis.html>.
- University of Washington. (2005). *Teaching a service learning course*. Retrived March, 12, 2005 from [http://www.depts.washington.edu/cidrweb/TIbulletins/3\(2\)servicelearning.html](http://www.depts.washington.edu/cidrweb/TIbulletins/3(2)servicelearning.html).
- Utah University. (2006). *Service learning*. Retrived March, 05, 2006 from <http://www.sa.utah.edu/bennion/servicelearning/defined.asp>.